

POSTANOWIENIE

Dnia 18 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
w sprawie **D. O. , R. O. i J. O. ,**
oskarżonych z art. 157 § 2 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 18 marca 2020 r.,
kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego T. S.
od wyroku Sądu Okręgowego w N.
z dnia 22 października 2019 r., sygn. akt II Ka (...),
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w L.
z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. akt II K (...),

p o s t a n o w i ł :

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zasądzić od oskarżyciela prywatnego T. S.**
na rzecz oskarżonych: D. O. , R. O. i
J. O. kwoty po 300 złotych, tytułem zwrotu
kosztów obrony w postępowaniu kasacyjnym;
- 3. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć**
oskarżyciela prywatnego T. S. .

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w L. wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2019 r., po rozpoznaniu sprawy z oskarżenia prywatnego wzajemnego T. S. przeciwko D. O. , R. O. oraz J. O. uniewinnił ww. oskarżonych od popełnienia przestępstwa z art. 157 § 2 k.k., polegającego na tym, że w dniu 5 sierpnia 2017 r. w m. rejonu L., działając wspólnie i w porozumieniu, chcąc zmusić T. S. do odstąpienia od ochraniania

przed wycięciem metalowego słupka przechwytyjącego jego bramę przesuwną, pobili T. S. , bijąc go i kopiąc, a przy użyciu szlifierki kątovej zranili mu stopę, w następstwie czego pokrzywdzony doznał obrażeń ciała w postaci bolesności okolicy biodra lewego, bolesności okolicy lewych żeber, stłuczenia klatki piersiowej po stronie prawej, otarcia naskórka ramienia prawego, skręcenia stawu łokciowego lewego oraz stłuczenia śródstopia lewego i otwartej rany stawu skokowego lewego stopy, które to obrażenia naruszyły prawidłowe czynności uszkodzonych narządów ciała na okres poniżej 7 dni.

Od tego wyroku apelację wniósł oskarżyciel prywatny oraz jego pełnomocnik. T. S. podniósł zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę wyroku, które mogły mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, obrazy prawa materialnego (art. 47 § 2 k.c. w zw. z art. 191 k.c.; art. 29 k.k.), a także zarzuty naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na treść wyroku Sądu pierwszej instancji (art. 7 k.p.k., art. 92 k.p.k.). Wniósł o uchylenie rozstrzygnięć Sądu *meriti* w zakresie wniesionego przez niego wzajemnego aktu oskarżenia i przekazania sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w L.

Pełnomocnik T. S. podniósł zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę wyroku Sądu pierwszej instancji i mających wpływ na jego treść. Wniósł o jego uchylenie wobec J. O., R. O. i D. O. i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi *meriti*.

Sąd Okręgowy w N. wyrokiem z dnia 22 października 2019 r., sygn. akt II Ka (...), utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Wyrok Sądu drugiej instancji został zaskarżony kasacją pełnomocnika oskarżyciela prywatnego T. S. . Podniesiono w niej następujące zarzuty:

- rażące naruszenie art. 413 § 1 pkt 6 k.p.k., które mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w N. z dnia 22 października 2019 roku w sprawie II Ka (...);

- rażące naruszenie art. 29 k.k., które mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, przez bezpodstawne przyjęcie przez Sąd Okręgowy w N. , że oskarżeni wzajemni J. O. , R. O. i D. O. pozostawali w usprawiedliwionym błędnym przekonaniu, że zachodzi okoliczność wyłączająca bezprawność ich działania i w związku z powyższym poprzez bezzasadne zastosowanie przez Sąd Okręgowy w N. art. 29 k.k. w sytuacji, gdy zgodnie z art. 343 § 1 k.c. oskarżeni wzajemni J. O. , R. O. i D.O. nie byli uprawnieni do naruszenia posiadania słupka przez T. S. ani do zastosowania obrony koniecznej w celu odparcia obrony koniecznej stosowanej zgodnie z art. 343 § 1 k.c. przez posiadacza słupka T. S. niezależnie od faktu, czy oskarżeni wzajemni J. O. , R. O. i D. O. pozostawali w błędnym przekonaniu, że oskarżona wzajemna J. O. jest właścicielką słupka, co wyklucza możliwość przyjęcia, że oskarżeni wzajemni J. O. , R. O. i D. O. pozostawali w usprawiedliwionym błędnym przekonaniu, że zachodzi okoliczność wyłączająca bezprawność ich działania i w sytuacji, gdy wskazane w niniejszej kasacji okoliczności niniejszej sprawy jednoznacznie wskazują, że oskarżeni wzajemni J. O. , R. O. i D. O. nie pozostawali w błędnym przekonaniu, że oskarżona wzajemna J. O. jest właścicielką słupka lub ewentualne błędne przekonanie oskarżonych wzajemnych J. O. , R. O. i D. O. , iż oskarżona wzajemna J. O. jest właścicielką słupka, było nieusprawiedliwione.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie utrzymania w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji co do rozstrzygnięć związanych z oskarżeniem wzajemnym skierowanym przez T.S. i przekazanie sprawy w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w N. .

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna.

Wskazywanie w pierwszym zarzucie na obrazę art. 413 § 1 pkt 6 k.p.k. jest o tyle chybione, że przepis ten zasadniczo adresowany jest do sądu pierwszej instancji, odnosząc się do przyjętej przez ten sąd kwalifikacji prawnej czynu, podstawy wymiaru kary oraz środków karnych itp. Powoływany przez autora

kasacji (s. 5) wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 13 listopada 2003 r., II AKA (...), LEX nr 183336 dotyczy właśnie postępowania przed Sądem pierwszej instancji, a zatem wyrażona w tym orzeczeniu teza nie przystaje do sformułowanego pod adresem Sądu drugiej instancji zarzutu. Wprawdzie odpowiednie stosowanie w postępowaniu odwoławczym art. 413 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. może być istotne, zwłaszcza przy wydaniu wyroku reformatoryjnego lub kasatoryjnego i umarzającego postępowanie. Trzeba jednak zauważyć, że w realiach procesowych rozpoznawanej sprawy Sąd odwoławczy utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji, a zatem podstawą takiego rozstrzygnięcia musiał być przepis art. 437 § 1 k.p.k. i co do tego nie może być żadnych wątpliwości. Dlatego brak wskazania przez Sąd *ad quem* na ww. unormowanie nie stanowi rażącego naruszenia prawa ani tym bardziej takiego uchybienia, które mogłyby mieć istotny wpływ na treść wyroku.

Odnosząc się do zarzutu obrazy prawa materialnego – art. 29 k.k. należy zauważyć, że argumentacja autora kasacji co do bezprawności działania R. O. , D. , O. oraz J. O. jest oczywiście błędna w świetle istoty błędu co do kontratypu, który – tak jak każda instytucja błędu w prawie karnym – stanowi okoliczność wyłączającą winę, nie zaś karną bezprawność czynu. W realiach faktycznych sprawy nie budzi wątpliwości to, że ww. oskarżeni nie realizowali prawa do obrony koniecznej, lecz pozostawali w błędzie co do tego, że działają w ramach tej okoliczności wyłączającej bezprawność. Z tego względu argumentacja akcentująca bezprawny charakter działań ww. oskarżonych jest oczywiście chybiona, albowiem sądy orzekające w sprawie przyjęły, że zachowania R. O. , D. O. oraz J. O. stanowiły czyny bezprawne, które jednak nie były zawinione.

Wyrażona w kasacji argumentacja i stanowisko, iż Sąd Okręgowy w N. nie miał podstaw do przyjęcia w zaskarżonym wyroku, że oskarżeni wzajemni pozostawali w błędnym przekonaniu, że J. O. jest właścicielką słupka (s. 23 kasacji) stanowi kwestionowanie ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd pierwszej instancji, nie zaś wykazywanie obrazy prawa materialnego. Istota błędu polega bowiem na niezgodności obiektywnej rzeczywistości z jej odbiciem w psychice sprawcy i może przybrać postać nieświadomości lub – urojenia (ta druga postać

błędu wystąpiła w niniejszej sprawie i polegała na mylnym przekonaniu co do działania w warunkach kontratypu obrony koniecznej). Błąd związany jest zatem z określonym stanem psychicznym sprawcy, który stanowi element stanu faktycznego. Kwestionowanie zatem okoliczności stanowiących podstawę stwierdzenia przez Sąd orzekający błędu stanowi próbę podważenia ustaleń faktycznych Sądu *meriti*, nie zaś wykazanie wadliwości wykładni i zastosowania przepisu prawa materialnego, wyrażającego daną instytucję błędu.

Odmienny, bo normatywny charakter ma – również kwestionowana w kasacji – przesłanka usprawiedliwienia błędu co do okoliczności wyłączającej odpowiedzialność, stanowiąca warunek wyłączenia winy na podstawie art. 29 k.k. W tym jednak zakresie argumentacja skarżącego sprowadza się do wyrażenia subiektywnego stanowiska, w oparciu m.in. o dokonanie własnej oceny materiału dowodowego i poczynienia na tej podstawie ustaleń faktycznych, co czyni tego rodzaju wywody oczywiście bezzasadnymi i nieprzystającymi do charakteru postępowania kasacyjnego. Autor kasacji nie zakwestionował argumentacji wyrażonej na poparcie stanowiska Sądu odwoławczego, który przedmiotową kwestię szczegółowo rozważył, czemu dał wyraz na s. 9-10 uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Taka powinność jawiła się jako tym bardziej konieczna z uwagi na ocenny charakter przesłanki usprawiedliwienia błędu, co daje sądom badającym jej wystąpienie w danej sprawie, szeroki zakres luzu decyzyjnego. Prowadzi to *de facto* do stawiania w każdym przypadku autorom kasacji, kwestionującym poprawność oceny tego kryterium, wysokich wymogów w zakresie wykazania rażącego naruszenia prawa. Z uwagi na szeroki zakres swobodnej oceny usprawiedliwienia błędu obraza art. 29 k.k. w zakresie omawianej przesłanki co do zasady będzie bowiem dotyczyła przypadków skrajnych, w których ocena sądów była szczególnie rażąca. W rozpoznawanej sprawie stanowisko Sądu odwoławczego o działaniu oskarżonych w usprawiedliwionym błędzie co do kontratypów nie jawi się jako dowolne czy błędne, a wobec niepodważenia go przez skarżącego, kasacja również i w tym zakresie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 523 § 1 k.p.k. kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa

materialnego lub procesowego, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Z woli ustawodawcy w kasacji nie można więc kwestionować wprost dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych. Lektura kasacji nasuwa wniosek, że skarżący nie zgadza się w istocie rzeczy z dokonanymi w sprawie ustaleniami faktycznymi dotyczącymi w szczególności tego, że oskarżeni „działali w usprawiedliwionym błędzie, iż działają w ramach obrony koniecznej”. Jeżeli zatem skarżący nie zakwestionował, że w przedmiotowej sprawie ustalenia faktyczne zostały dokonane z rażącym naruszeniem prawa procesowego, to tym samym się z nimi zgodził, a w takiej sytuacji podnoszone zarzuty obrazy prawa materialnego są bezzasadne, skoro z tych właśnie ustaleń wynika wprost, że oskarżeni jednak działali w usprawiedliwionym błędzie, iż działają w ramach obrony koniecznej, a co stanowiło podstawę do wydania wobec nich wyroku uniewinniającego.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu, na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k., obciążając oskarżyciela prywatnego T. S. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego. O zasądzeniu od oskarżyciela prywatnego T. S. na rzecz oskarżonych: D. O. , R. O. i J. O. kwot zwrotu kosztów obrony w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 12 ust. 1 w zw. z § 11 ust. 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800).